

**pewniak
na teście**

**polecane przez
egzaminatorów**

Gustaw Flaubert

Pani Bovary

GREG
WYDAWNICTWO EDUKACYJNE

Autor:
Gustaw Flaubert

Tytuł:
Pani Bovary

Przełożył:
Alfred Iwiński

Na podstawie wydania z 1914 roku opracowała
Adriana Pyszkowska-Włoch

Autorki opracowania:
Anna Wolnicka, Agnieszka Woźny

Korekta:
Rafał Milan, Agnieszka Woźny, Maria Zagnińska

Ilustracje:
Carlo Chessa (1855-1912)
(ilustracje pochodzą z wydania: *Madame Bovary*, Librairie des Amateurs,
Paris 1905 – domena publiczna)
Ela Kwasniewski – str. 223, HiSunnySky – str. 46, 147,
Lora liu – str. 99 / Shutterstock.com

Okładka:
Aleksandra Zimoch
Ilustracja na okładce:
Shutterstock / Raisa Kanareva

ISBN 978-83-7517-228-7

Wydanie III zaktualizowane

Copyright by Wydawnictwo GREG®
2025

Wydawnictwo GREG®
31-979 Kraków, ul. Klasztorna 2B
tel. 12 680 15 50
www.greg.pl

Księgarnia internetowa: www.greg.pl
Znak firmowy GREG®
zastrzeżony w Urzędzie Patentowym RP.

Wszystkie prawa zastrzeżone.

Żadna część niniejszej publikacji nie może być reprodukowana
lub przedrukowana bez pisemnej zgody Wydawnictwa GREG®.

Skład i łamanie:
BROS

CZEŚĆ PIERWSZA

I.

Odrabialiśmy lekcje, kiedy wszedł dyrektor w towarzystwie nowego w mieszczańskim ubraniu i chłopca do posług, który niósł wielki pulpit. Ci, którzy drzemali, przebudzili się, i każdy wstał jakby zaskoczony przy pracy.

Karol – nowy uczeń w szkole

Dyrektor dał nam znak, abyśmy usiedli, po czym zwrócił się do nauczyciela półgłosem:

— Panie Roger, oto nowy uczeń, polecam go panu, jest przyjęty do piątej klasy. Jeżeli będzie pilny i pracowity, przejdzie do starszych, gdzie go powołuje jego wiek.

Nowy tymczasem stał w kącie za drzwiami, tak, że zaledwie można go było dostrzec. Był to chłopak może piętnastoletni, wyższy wzrostem od nas wszystkich. Miał włosy krótko przystryżone nad czołem, jak wiejski śpiewak¹, i na jego roztropnej twarzy malował się wyraz zakłopotania. Chociaż nie był zbyt szeroki w ramionach, wydawał się być skrępowany zieloną, sukienną kurtką z czarnymi guzikami, z której wyglądały jego czerwone ręce nieprzyzwyczajone do rękawiczek. Jego łydki w niebieskich pończochach wychodziły z żółtawych spodni mocno ściągniętych szelkami. Na nogach miał grube, skórzane buty, niewyczyszczone i podbite gwoździami.

Karol – pierwszy dzień w szkole, wiek, wygląd

Zaczęła się lekcja. Nowy słuchał pilnie, uważny jak na kazaniu, nie śmiejąc nawet nogi na nogę założyć lub podeprzeć się łokciem, a kiedy o drugiej godzinie zadzwoniono, nauczyciel musiał mu powiedzieć, żeby stanął z nami w szeregu.

Mieliśmy zwyczaj, wchodząc do klasy, rzucać na ziemię nasze czapki, aby mieć wolniejsze ręce; trzeba było od samego progu rzucić je pod ławkę, w taki sposób, żeby uderzały w ścianę i podnosiły jak najwięcej kurzu — taki był nasz zwyk.

Nowy jednak albo nie zauważył tego zwyczaju, albo nie śmiał go naśladować, w każdym razie po odmówieniu modlitwy trzymał jeszcze czapkę na kolanach. Było to nakrycie głowy bardzo złożone — były w nim pierwiastki czapki baraniej, okrągłego kapelusza, rogatywki i perkalowego czepka, coś nieokreślonego, a jednocześnie tak wyraziście brzydkiego jak twarz idioty — jajowatego kształtu i rozepchana fiszbinami. Rzecz ta zaczynała się od trzech okrągłych wałeczków; dalej szły kolejno, rozdzielone czerwonym paskiem, czworokąty z aksamitu i z króliczej sierści, po nich następował rodzaj woreczka, zakończonego sztywnym wielokątem, wyszywanym

¹ Tu w znaczeniu śpiewak kościelny — ministrant.

Ponieważ ciągle narzekała na Tostes, Karol wyobraził sobie, że przyczyna jej choroby leżała zapewne w jakimś wpływie miejscowym, i uchwyciwszy się tego urojenia, zaczął poważnie myśleć o przeniesieniu się w inną okolicę.

W tym czasie Emma, ażeby schudnąć, zaczęła pić ocet, dostała suchego kaszlu i straciła zupełnie apetyt.

Czas akcji
– cztery lata
w Tostes

Przykro było Karolowi opuszczać Tostes po czteroletnim pobycie, właśnie w chwili, kiedy już wyrobił sobie stanowisko. Lecz tak być musiało! Zawiózł żonę do Rouen, do swego dawnego profesora. Była to choroba nerwowa – zmiana powietrza będzie na to najlepszym lekarstwem.

Miejsce akcji
– Yonville

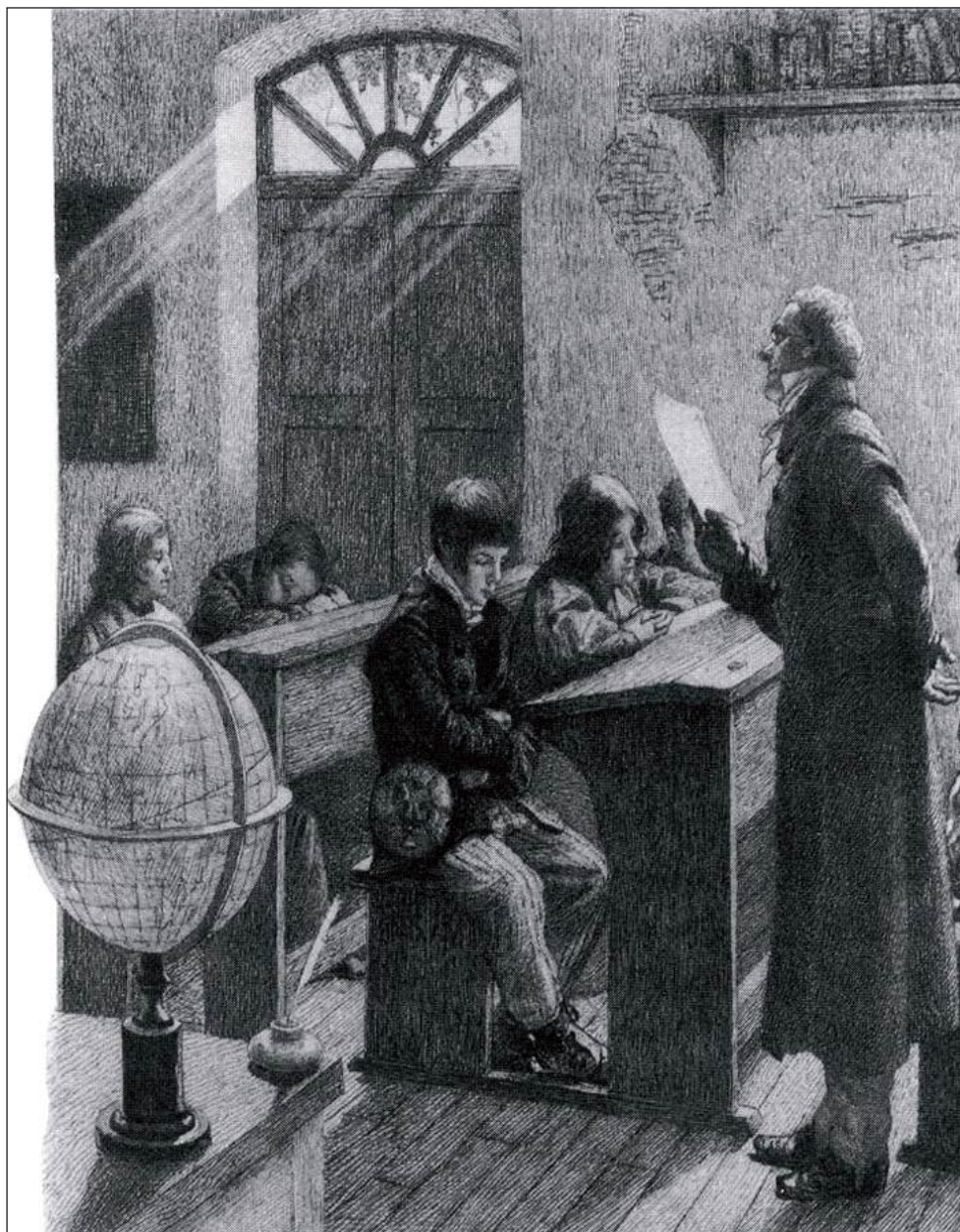
Zasięgając tu i ówdzie wiadomości, Karol dowiedział się, że w okręgu neufchatelskim znajdowało się spore miasteczko, zwane Yonville-Opactwo, z którego lekarz, polski emigrant, wyniósł się w zeszłym tygodniu. Napisał zaraz do miejscowego aptekarza z zapytaniem, jaka jest liczba ludności miasteczka, jak daleko mieszkał najbliższy kolega, ile miał rocznego dochodu poprzedni lekarz, a po odebraniu zadawalających odpowiedzi postanowił przenieść się tam na wiosnę, jeżeliby się zdrowie żony nie poprawiło.

Pewnego dnia, porządkując w szufladzie w przewidywaniu bliskiego wyjazdu, Emma pokłuła sobie palce o coś ostrego. Był to drucik od jej ślubnego bukietu. Pączki pomarańczowego kwiatu szare były od kurzu, a wstążeczki atlasowe, przetykane srebrem, powystrzępały się na brzegach. Rzuciła bukiet w ogień. Zajął się płomieniem prędzej niż sucha słoma. Niebawem wyglądał jak czerwony krzaczek na popiele, trawiący się powoli. Patrzyła na to zniszczenie. Kuleczki tekturowe pękały, druciki się skręcały, złoto topniało, a papierowe listki, zwęglone, zakołysawszy się nad płomieniem, jak czarne motyle uleciały w górę przez komin.

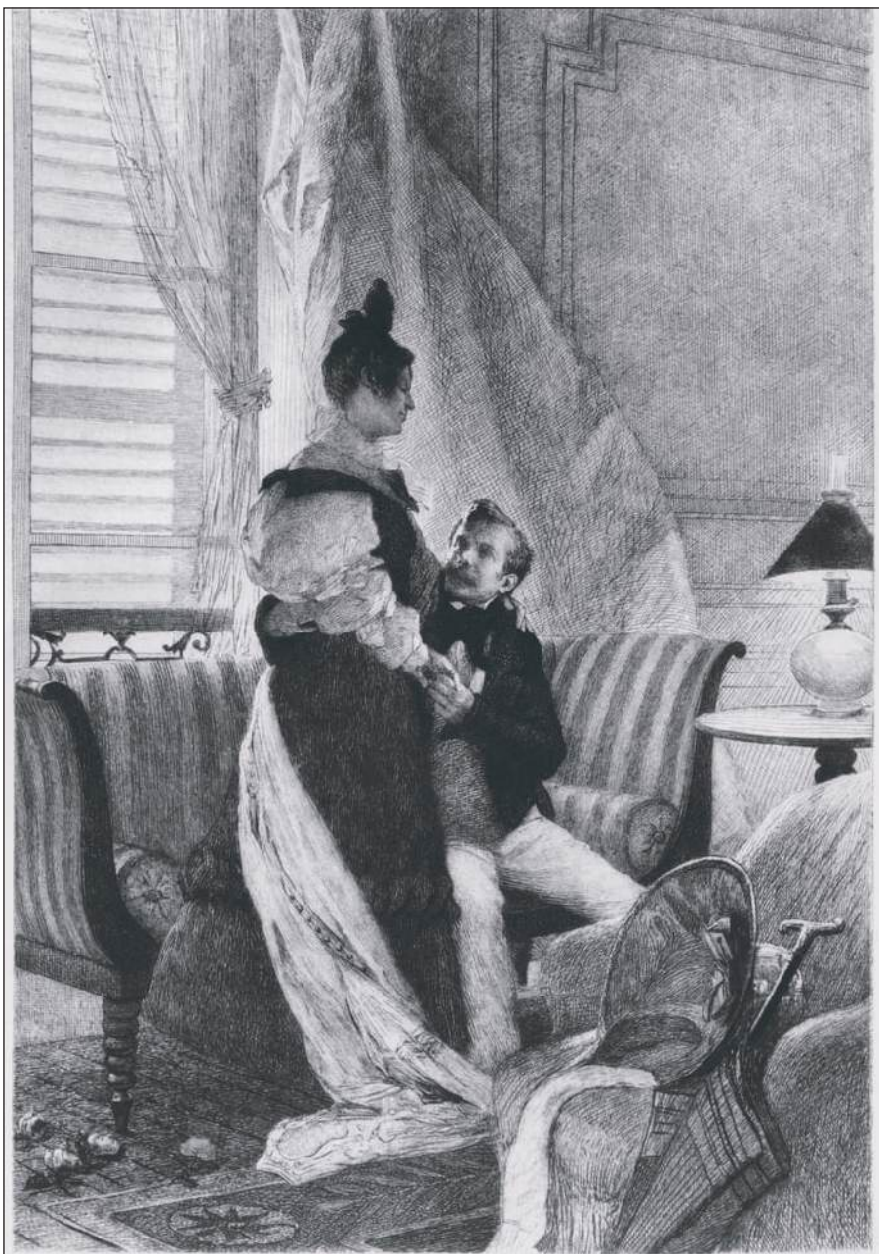
Emma – ciąża

Kiedy wyjechali w marcu z Tostes, pani Bovary była w ciąży.

Pierwszy dzień Karola Bovary'ego w szkole.
Ilustracja z wydania francuskiego z 1905 r.

Emma Bovary i Rudolf Boulanger.
Ilustracja z wydania francuskiego z 1905 r.

Emma pierwszy raz w życiu słyszała takie słowa; jej miłość własna pławiła się z zadowoleniem w tych płomiennych słowach, niczym znużone ciało w ciepłej kąpieli.

— Lecz jeżeli nie byłem tu — mówił dalej — jeżeli nie mogłem widzieć pani, ach! Przynajmniej przyglądałem się wszystkiemu, co panią otacza. W nocy, każdej nocy wstawałem, przychodziłem aż tu, przypatrywałem się temu domowi, dachowi, który błyszczał w świetle księżyca, drzewom ogrodu, których gałęzie kołysały się nad pani oknami i małej lampce, której światelko jaśniało przez szyby! Ach! Pani się nie domyślała, że tam... Tak blisko, a tak daleko, był nieszczęśliwy...

Emma zwróciła ku niemu oczy zwilżone łzami.

— Jaki pan dobry! — rzekła.

— Nie, ja panią kocham — oto wszystko! Pani wie o tym! Niech pani powie! Choć jedno słowo, jedno, jedyne!

**Rudolf – wyzna-
nie miłości
Emmie**

I Rudolf nieznacznie zsunął się z taboretu na ziemię, lecz w kuchni dało się słyszeć stukanie drewnianych sabotów; spostrzegł przy tym, że drzwi nie były zamknięte.

— Gdyby pani była łaskawa — rzekł powstając — gdyby pani chciała spełnić moją prośbę.

Chodziło o zwiedzenie domu; pragnął go poznać. Pani Bovary nie miała nic przeciwko temu, więc wstali oboje, wtedy nadszedł Karol.

— Dobry wieczór, panie doktorze — powitał go Rudolf.

Lekarz, nieprzyzwyczajony do tego tytułu, mile połączony, przyjął gościa z największą grzecznością.

— Pani mi właśnie mówiła o swym zdrowiu... — zaczął.

Karol przerwał mu: był o nią rzeczywiście bardzo niespokojny, miewała znowu ataki duszności. Rudolf zapytał, czy konna przejażdżka nie zrobiłaby jej dobrze.

— Ależ tak! Cudownie! Wspaniała, nadzwyczajna myśl! Powinnaś spróbować.

A gdy Emma zrobiła uwagę, że nie ma wierzchowca, Rudolf chciał ofiarować jednego ze swoich; ona podziękowała, on więcej nie nalegał, a dla upozorowania swych odwiedzin oświadczył, że parobek jego, któremu krew puszczano, cierpi jeszcze ciągle na zawrót głowy.

— Wstąpię do niego — rzekł Bovary.

— Nie, nie, ja go przyślę. Przyjdziemy razem, tak będzie najwygodniej.

— A więc dobrze. Dziękuję panu.

A gdy zostali sami, Karol rzekł do żony:

— Dlaczego nie przyjechałaś uprzejmej ofiary pana Boulangera?

Ona zrobiła nadąsaną minę, wynajdywała różne powody, wreszcie oświadczyła, że to wyglądałoby niestosownie.

— Ach! Ja kpię sobie z tego! — rzekł Karol, wykręcając się na pięcie. — Zdrowie przede wszystkim! Nie powinnaś tak myśleć!

— Zresztą jakżeż mogę jeździć konno, kiedy nie mam amazonki?

— Każ sobie uszyć! — odpowiedział.

Amazonka ją przekonała.

KRÓTKIE OPRACOWANIE

Pewniak
na teście

← to będzie na teście

KRÓTKO O UTWORZE

Pani Bovary to powieść **Gustawa Flauberta** wydana w **1857 roku**, zainspirowana przez autentyczne wydarzenie – samobójstwo żony prowincjonalnego lekarza. Uznawana jest za jedną z najwybitniejszych powieści realistycznych, tzn. takich, które przedstawiają rzeczywistość znaną z codziennego doświadczenia odbiorcy, prawdopodobną. Był to utwór nowatorski, który zainspirował **Emila Zolę** do stworzenia koncepcji powieści naturalistycznej (a więc powieści drobiazgowo naśladowującej świat zewnętrzny, stającej się „wycinkiem natury”). Autor pracował nad *Panią Bovary* przez 5 lat, dążył do artystycznej doskonałości. Bezblędność formy utworu miała wyrażać niechęć Flauberta do prymitywnych (niedostrzegających piękna) mieszczan, których wady ukazał w utworze. Akcja rozgrywa się w **pierwszej połowie XIX wieku we Francji**. Jest to więc powieść współczesna (tzn. wydarzenia umieszczone są w czasach, w których żył już autor utworu).

Główny wątek powieści to nieszczęśliwe losy małżeństwa **Karola Bovary’ego, wiejskiego lekarza, i Emmy Rouault**. Emmy nie zadowalało codzienne życie w prowincjonalnych miasteczkach (kolejno: **Tostes** i **Yonville**). Bohaterka odczuwała nudę i frustrację, które wynikały z konfrontacji marzeń i szarej rzeczywistości. Kształtowane przez literaturę wyobrażenie szczęścia Emma Bovary chciała wprowadzić w życie poprzez romanse z **Rudolfem Boulangerem** i **Leonem Dupuis**. Przyniosły one jednak rozczarowanie. Nadszarpnęły także finanse bohaterki. Opuszczona i zadłużona Emma zdecydowała się więc na samobójstwo. Pozostawiła zrozpaczonego męża i córkę, **Bertę**.

Panią Bovary można uznać za literackie studium: społeczne i psychologiczne. Powieść wiele mówi o bezwzględnych prawach, które panują w życiu zbiorowym. W społecznej walce o byt zwyciężają najbardziej przebiegli: **kupiec Lhereux**, który udzielał Emmie Bovary pożyczek na wysoki procent, i **aptekarz Homais** – egoista i hipokryta, który tylko udawał przyjaźń dla państwa Bovary.

Życie tytułowej bohaterki, zakończone samobójczą śmiercią, stanowi natomiast logiczną konsekwencję wpływów środowiskowych. Emma Rouault uczyła się w **klasztorze urszulanek**. Zainteresowała się literaturą. Na wzór fabuł powieściowych chciała kształtować swoje życie. W otoczeniu nie znalazła jednak zrozumienia dla swojej wrażliwości. Stąd nuda rozpraszana przez romanse (z **Rudolfem Boulangerem** i **Leonem Dupuis**). Prowadzą one do finansowej i moralnej ruiny.

Rudolf Boulanger z La Huchette – pierwszy kochanek Emmy, uwodzi ją i porzuca.

Berta Bovary – córka Emmy i Karola.

Heloiza Dubuc – pierwsza żona Karola, zamożna, czterdziestopięcioletnia wdowa. mieszkańcy Yonville:

Homais – aptekarz, udziela nielegalnych porad lekarskich.

Justyn – młody chłopiec, pomocnik aptekarza.

Ks. Bournisien – proboszcz w Yonville.

Lheureux – kupiec i lichwiarz.

pani Rollet – mamka Berty.

PLAN WYDARZEŃ

Część I

1. Nowy uczeń gimnazjum w Rouen – piętnastoletni Karol Bovary.
2. Prezentacja rodziców Karola – byłego chirurga wojskowego Karola Dionizego Bartłomieja i matki zakochanej w swoim jedynaku.
3. Edukacja Karola – gimnazjum i szkoła medyczna.
4. Początek praktyki medycznej w Tostes.
5. Zaażenowanie przez matkę Karola jego małżeństwa z wdową Dubuc.
6. Karol wezwany do złamania nogi pana Rouaulta.
7. Poznanie przez Karola córki pana Rouaulta, pięknej Emmy, i miłość do dziewczyny.
8. Przedstawienie Emmy – wychowanie w klasztorze, lektura romansów.
9. Śmierć pierwszej żony Karola.
10. Oświadczyny Karola i ślub z Emmą.
11. Nudne życie Emmy w Tostes, rozczarowanie małżeństwem.
12. Bal u markiza d'Andervilliers w Vaubeysard.
13. Rosnąca niechęć Emmy do Karola, spowodowana jego pospolicznością i brakiem obycia.
14. Troska Karola o zdrowie Emmy – podejrzenie choroby nerwowej.
15. Pomysł przeprowadzki do miasteczka Yonville-Opactwo.
16. Cięża Emmy.

Część II

1. Prezentacja Yonville i jego mieszkańców.
2. Oczekiwanie miejscowych na nowego lekarza w oberży „Pod Złotym Lwem”.
3. Wspólna kolacja w oberży.
4. Pierwsze spotkanie Emmy i Leona Dupuis, wzajemne oczarowanie.
5. Narodziny córki Emmy i Karola, Berty.
6. Przechadzka Emmy w towarzystwie Leona i wywołane w ten sposób plotki.
7. Zacieśnianie się kontaktów między Emmą i Leonem, narodziny uczucia.
8. Ucieczka Emmy w obowiązki rodzinne, odrzucenie Leona, rosnące cierpienie.

towary na kredyt, weksle do podpisania, a potem doprowadzał ich do bankructwa. Musiał być dobrym psychologiem, wiele wiedział o ludzkich tajemnicach i wykorzystywał tę wiedzę, by ich niszczyć. **Doprowadził do samobójstwa Emmy i ruiny Karola.**

Tuvache – mer Yonville, hurtownik.

Lestiboudois – grabarz, kościelny i ogrodnik w jednej osobie.

Hipolit Tautain – chłopiec stajenny w gospodzie „Pod Żłotym Lwem”, kulawy od urodzenia. Karol Bovary zoperował mu nogę, ale niestety potem trzeba ją było amputować. Emma kupiła mu drogą protezę. Zadowolony ze swego losu, nie miał pretensji do doktora o to, że przeprowadził nieudaną operację.

Girard – stajenny Rudolfa noszący listy, które kochankowie wzajemnie sobie przekazywali.

Justyn – wychowanek i pomocnik aptekarza. Młody chłopak w skrytości podkochiwał się w Emmie. Przychodził rzekomo do Felicji i oglądał garderobę pani Bovary. Na jej prośbę dał jej klucz do laboratorium aptekarza, gdzie Emma znalazła truciznę. Po pogrzebie w nocy płakał długo, stojąc przy jej grobie.

Pani Rollet – mamka Berty, córki Bovarych. Była wyjątkowo niechlujna i interesowna.

Guillaumin – notariusz, u którego Leon odbywał praktykę w Yonville. Był to stary kawaler, zamożny i lubiący kobiety. Łączyły go niejasne interesy z Lheureux. Najprawdopodobniej był jednym z tych, którzy przyczynili się do ruiny finansowej pani Bovary. Emma, za namową swej służącej – Felicji, udała się do niego z prośbą o pomoc. Notariusz chciał wykorzystać sytuację i uwieść ją. Ponieważ odrzuciła ze wzgardą jego awanse, nie uzyskała żadnego wsparcia.

Teodor – służący Guillaumina, narzeczony Felicji.

PROBLEMATYKA UTWORU

Flaubert – kolekcjoner pospolitości

Na tematykę utworu składają się przeżycia Emmy Bovary, dzieje jej nieudanego małżeństwa i równie nieszczęśliwych romansów. Autor w tle ukazał prowincjonalną, drobnomieszczańską Francję połowy XIX w. Powieść jest historią ludzi nietworzących historii, wydobytych z cienia, zwyczajnych, pospolitych. Flaubert jest **kolekcjonerem pospolitości**. Świadczą o tym postacie i ich zachowanie (wymieńmy: wiejskiego proboszcza, lekarza, aptekarza, oberżystki, stajennego, mamki, służących i ich rodziny), a także opisy ich domów, ubrań, całego otoczenia, w jakim żyją bohaterowie. Nawet w opisie wesela zwraca się uwagę na zwyczajność potraw, strojów – wprawdzie odświętnych, ale sztywnych, krępujących ruchy gości, którzy źle się w nich czują.

Pospolite są ich zachowania, upodobania, otoczenie. Zwyczajnością tchną opisy jarmarku, Zjazdu Rolnego z nudnymi przemówieniami i obfitością jedzenia. Wręcz o absurd ocierają się dyskusje wolnomyśliciela aptekarza i proboszcza, a zachowanie żon znakomitszych obywateli miasta, które wychodzą na strych, by śledzić wizytę

SPIS TREŚCI

Pewniak
na teście

to będzie na teście

<i>Pani Bovary</i>	5
Część I	5
Część II	47
Część III	148

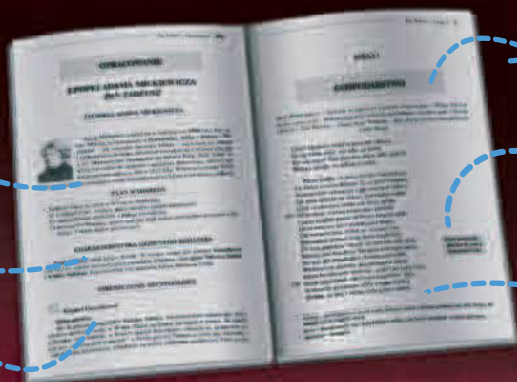
Krótkie opracowanie

Krótko o utworze	224
Krótkie streszczenie	225
Motywy	226

Pełne opracowanie

Biografia Gustawa Flauberta	228
Geneza utworu	228
Wyjaśnienie tytułu utworu	229
Czas i miejsce akcji	230
Bohaterowie utworu	230
Plan wydarzeń	231
Streszczenie szczegółowe	233
Charakterystyka głównych bohaterów	237
Emma Bovary	237
Karol Bovary	239
Charakterystyka pozostałych postaci	241
Problematyka utworu	244
Flaubert – kolekcjoner pospolitości	244
Krytyka drobnomieszczaństwa	245
Problematyka psychologiczna – bowaryzm	246
Gatunek utworu	247
<i>Pani Bovary</i> jako powieść realistyczna	247
Narracja w powieści realistycznej	247
Budowa i kompozycja utworu	248
Konstrukcja akcji utworu	250
Indeks komentarzy do tekstu	250

opracowanie
charakterystyka
problematyka

streszczenie

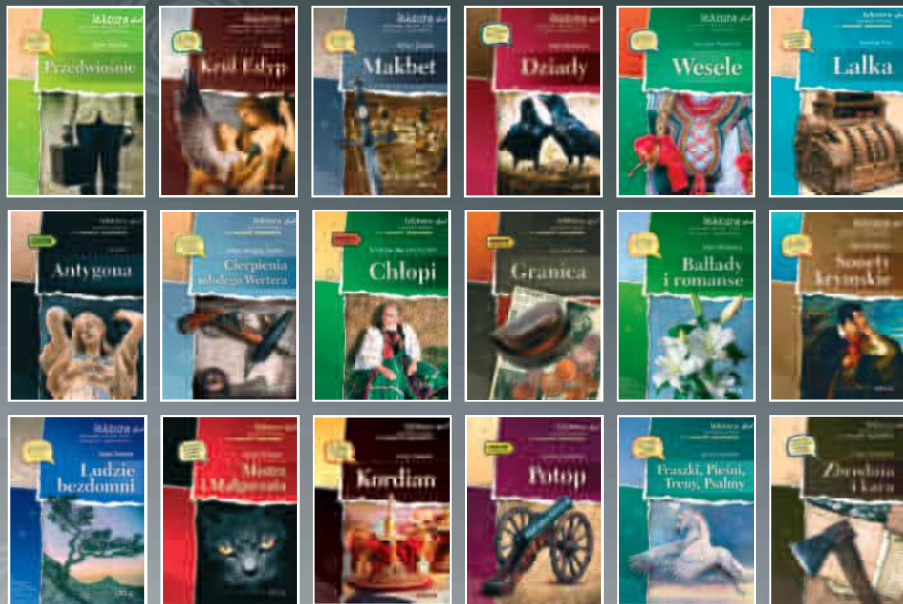
ważny cytat

pewniak
ucz się tego, o co zapytają!

Pewniak
na teście

lektury Grega. Zaufaj sprawdzonej marce!

Najnowsze wydania zawierają **odpowiedzi na pytania z podręczników i testów.**

Pełnej oferty szukaj w najlepszych księgarniach.

ISBN 978-83-7517-228-7

9 788375 172287 >

GREG
WYDAWNICTWO

Wydawnictwo GREG
ul. Klasztorna 2B ■ 31-979 Kraków
www.greg.pl